

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету

Калинич І.В./
«31» серпня 2020 року

**СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 “Природничі науки”
Спеціальність	106 “Географія ”
За освітньою програмою	Географія
Статус дисципліни	обов’язкова

Назва курсу	Економічна і соціальна географія України
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 «Природничі науки» 106 «Географія»
Викладачі курсу	Славик Роман Володимирович
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	roman.slavik@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=845
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	Кредити / загальна кількість годин - 4/120
Обсяг курсу	Кількість годин аудиторних - 52, лекцій - 28, практичних - 24, СРС - 68
Формат курсу	Очний, комбінований.
Анотація до курсу	Курс спрямований на всебічне ознайомлення студентів з особливостями державної території і кордонів України, суспільно-географічними параметрами адміністративно-територіального устрою держави, галузевою та територіальною структурою її господарства. Значна увага приділяється формуванню в студентів-географів цілісної системи знань щодо сучасної економіко-географічної ситуації та України та аналізу тенденцій її розвитку. Розглядаються районні соціально-економічні відмінності та проблеми збалансованого регіонального розвитку.
Ключові слова	Географія, господарство, ресурсний потенціал, інфраструктура, промисловість України, агропромисловий комплекс, зовнішньоекономічна діяльність України, суспільно-географічний район.
Мета та цілі курсу	<p>Мета викладання дисципліни – вивчити матеріали про суспільно-географічне положення держави, природно-ресурсний потенціал розвитку її господарства і життєдіяльності населення, сучасні проблеми і перспективи народонаселення, розвиток і розміщення провідних галузей і міжгалузевих комплексів, суспільно-географічні райони, зовнішні зв'язки України.</p> <p>Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:</p> <p>ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних техно-логій.</p> <p>ЗК 6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних харак-теристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.</p>

	<p>ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.</p> <p>ФК 6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.</p> <p>ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.</p> <p>ФК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.</p> <p>ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.</p>
Прореквізити курсу	Навчальна програма дисципліни націлює на проведення 14 лекційних і 12 практичних занять, які тісно пов'язані між собою. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з таких дисциплін, як: «Основи суспільної географії», «Фізична географія та природно-ресурсний потенціал України», «Географія населення з основами демографії», «Земельні ресурси України», «Історична географія з основами етнографії».
Очікуванні результати навчання	Знати систему формування та функціонування географії господарства України. ПРН 1
	Вміти аналізувати загальні закономірності та регіональну диференціацію економічних і соціальних процесів в Україні; оцінювати сучасне суспільно-географічне положення України та її природно-ресурсний потенціал. ПРН 4, 5
	Вміти створювати статево-вікову піраміду населення України і здійснювати її опис. ПРН 9, 14
	Характеристика розвитку і розміщення провідних галузей і міжгалузевих комплексів і економічних регіонів в залежності від наявності природних, соціальних та економічних ресурсів. ПРН 12
	Вміти складати картосхеми та здійснювати економіко- і соціальногеографічні характеристики окремих регіонів України. ПРН 6
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Під час лекційного курсу застосовується слайдова презентація (у програмі «Microsoft Power Point»), роздатковий матеріал, ілюстраційні матеріали та схеми.</p> <p>На практичних заняттях:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті; - проводиться дискусійне обговорення проблемних питань; - задаються провокаційні питання; - розв'язання ситуаційних завдань.
Необхідне обладнання	Карти, проектор, ПК.

Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни				
	Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
	Практичні (семінарські) заняття	6	30	6	30
	Презентація			1	10
	Реферат	1	10		
	Модульна контрольна робота	1	50	1	50
	Разом	7	100	7	100
	<p>Модульна контрольна виконується у письмовій формі і містить два теоретичні і одне практичне завдання – задачу. Теоретичні завдання оцінюються по 20 балів кожне. Практичне – 10 балів. При оцінюванні знань враховується в першу чергу повнота, правильність і вичерпність відповідей на поставлені в модульних контрольних роботах запитання. Відомість результатів оформлюється за системою ECTS.</p> <p>Іспит проводиться у формі усної перевірки знань – відповідей на питання, а також письмового розв’язування задач. Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань і задачі. Теоретичні завдання оцінюються по 40 балів кожне. Практичне - 20 балів.</p> <p>За бажанням студента результуюча підсумкова оцінка може бути визначена як інтегрована оцінка засвоєння всіх тем дисципліни і кількісно дорівнює середньому арифметичному балів, отриманих за кожний модуль.</p>				
Підсумковий контроль, форма	<p>Поточний контроль: усне опитування на практичних заняттях та розв’язування задач.</p> <p>Модульний контроль: у формі контрольної роботи за темами змістовних модулів.</p> <p>Підсумковий контроль: екзамен у формі усної перевірки знань – відповідей на питання.</p>				
Зміст курсу	<p>Тема 1. Основи соціально-економічної географії України</p> <p>Тема 2. Природні ресурси України</p> <p>Тема 3. Населення України</p> <p>Тема 4. Господарство України. Паливно-енергетичний комплекс</p> <p>Тема 5. Металургійний та машинобудівний комплекс України</p> <p>Тема 6. Хімічний, лісовиробничий та будівельний комплекс України</p> <p>Тема 7. Легка та харчова промисловість України</p> <p>Тема 8. Агропромисловий комплекс України</p> <p>Тема 9. Транспортний комплекс та соціальна сфера України</p> <p>Тема 10. Міжнародні економічні зв'язки України</p> <p>Тема 11. Комплексна характеристика Донецького та Придніпровського суспільно-географічного району</p> <p>Тема 12. Комплексна характеристика Північно-Східного та Столичного суспільно-географічного району</p> <p>Тема 13. Комплексна характеристика Причорноморського суспільно-географічного району</p> <p>Тема 14. Комплексна характеристика Центрального суспільно-географічного району</p> <p>Тема 15. Комплексна характеристика Північно-Західного та Подільського суспільно-географічного району</p> <p>Тема 16. Комплексна характеристика Карпатського суспільно-географічного району</p>				
Література для вивчення	<p>Основна література</p> <p>1. Заставний Ф.Д. Географія України: У 2-х книгах. – Львів: Світ, 1994. –</p>				

<p>дисципліни</p>	<p>472 с.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Соціально-економічна географія України / За ред. проф. Шаблія О.І. – Львів: Світ, 2000. – 680 с. 3. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії. – К.: Знання, 1998. – 415 с. 4. Географія Української РСР / За ред. М.Д. Пістуна і Є.Й. Шиповича. – К.: Вища школа, 1982. – 303 с. 5. Економічна і соціальна географія України (матеріали для практичних і семінарських занять) / Жупанський Я., Березка І., Джаман В. та ін. – Тернопіль, 1998. – 318 с. <p style="text-align: center;">Допоміжна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дністрянський М. С. Політична географія України. Навчальний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 348 с. 2. Дністрянський М. С. Геополітика: Навчальний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 436 с. 3. Заставний Ф. Д. Демографічні втрати населення України. Голодомори, війни, еміграції. – Львів: видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 130 с. 4. Робоча навчальна програма та методичні рекомендації до курсу «Економічна та соціальна географія України» / для студентів спеціальностей 106 Географія; 014 Середня освіта /, - Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020 – 49 с.
<p>Інформаційні ресурси</p>	<p>Підручники для вивчення навчальної дисципліни:</p> <p>http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Econ&SocGeogr(2).pdf https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/%D0%9C%D0%B5%D1%82-%D0%BA%D0%B0-%D0%95%D0%BA-%D1%96-%D1%81%D0%BE%D1%86-%D0%93%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-2018-%D0%97%D0%B0%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5.pdf http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%92%D1%96%D1%80%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D1%81%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%9D%D1%94%D0%BC%D0%B5%D1%86%D1%8C-%D0%95%D0%A1%D0%93%D0%A3.pdf</p> <p>Освітні портали:</p> <p>http://www.geograf.com.ua/human http://portal.choippo.edu.ua/?page_id=9 http://geografica.net.ua/</p>
<p>Питання для підсумкового контролю</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет економічної та соціальної географії України. Значення курсу. 2. Структура та завдання курсу «Економічна і соціальна географія України». 3. Роль і місце України у світовому господарстві і господарстві Європи. 4. Формування території держави. 5. Сучасний державний та адміністративно-територіальний устрій, форма правління. 6. Оцінка сучасного сусп.-географічного положення України. 7. Розміри території, її конфігурація і компактність з точки зору господарського розвитку.

8. Основні міждержавні транспортні магістралі.
9. Господарський потенціал суміжних країн.
10. Геополітичні аспекти взаємодії з іншими державами.
11. Еколого-географічне положення.
12. Сутність та структура ПРП.
13. Мінерально-сировинні ресурси.
14. Земельні ресурси. Структура землекористування.
15. Водні ресурси. Водогосподарський баланс.
16. Лісові ресурси. Оцінка лісистості території.
17. Рекреаційні ресурси.
18. Географічні проблеми раціонального природокористування.
19. Сучасні тенденції розвитку демографічних процесів в Україні та їх регіональні відміни.
20. Міське та сільське населення України, його динаміка та особливості формування.
21. Трудові ресурси, їх суть та види зайнятості.
22. Раціональне використання трудових ресурсів. Безробіття. Ринок праці.
23. Національний та етнічний склад населення.
24. Георелігійна ситуація в Україні.
25. Загальна характеристика господарства країни.
26. Загальна характеристика промислового розвитку країни.
27. Паливно-енергетичний комплекс.
28. Вугільна промисловість.
29. Нафтова промисловість України
30. Газова промисловість.
31. Електроенергетика.
32. Господарське значення і структура.
33. Чорна металургія.
34. Кольорова металургія.
35. Роль машинобудування в економічному розвитку країни.
36. Галузева і територіальна структура машино-будівного комплексу в Україні.
37. Проблеми і перспективи розвитку галузі.
38. Господарське значення, структура та особливості розміщення галузей хімічної індустрії. Сировинна база.
39. Гірничо-хімічна промисловість, основна хімія і лакофарбова промисловість.
40. Нафтохімічна та гумотехнічна промисловість України.
41. Розвиток хіміко-фармацевтичної промисловості.
42. Проблеми розвитку хімічного комплексу.
43. Особливості сировинної бази та структура лісовиробничого комплексу України.
44. Лісогосподарський підкомплекс.
45. Склад і особливості розміщення деревообробної промисловості.
46. Целюлозно-паперова промисловість.
47. Лісохімічний підкомплекс.
48. Територіальна організація та основні напрями розвитку лісовиробничого комплексу.
49. Структура будівельно-промислового комплексу України
50. Сировинна база будівельно-промислового комплексу України.
51. Особливості розміщення та розвитку основних галузей будівельно-промислового комплексу України.
52. Склад легкої промисловості та її значення.

53. Особливості розміщення галузей легкої промисловості.
54. Територіальна організація текстильної промисловості.
55. Швейна промисловість та її розміщення.
56. Сировинна база й основні центри шкіряно-взуттєвої промисловості.
57. Хутова галузь.
58. Проблеми і перспективи розвитку легкої промисловості.
59. Харчова промисловість України
60. Господарське значення АПК. Структура комплексу.
61. Сільське господарство та особливості його розміщення.
62. Територіальна структура АПК.
63. Значення, функція і структура транспорту.
64. Поняття “транспортна система”, її зміст.
65. Загальна характеристика основних видів транспорту: залізничного, автомобільного, морського, річкового, трубопровідного та авіаційного.
66. Соціальна сфера
67. Міжнародні економічні зв'язки. Їх. значення.
68. Форми ЗЕД. ЗТ. Спільне підприємництво.
69. Кредитно-фінансові зв'язки. Надання різноманітних видів послуг.
70. Єврорегіони. Спеціальні економічні зони.
71. Суспільно-географічне районування України: сучасний стан.
72. Столичний СГР.
73. Донецький СГР.
74. Придніпровський СГР.
75. Центральний СГР.
76. Подільський СГР.
77. Причорноморський СГР.
78. Північно-Східний СГР.
79. Карпатський СГР.
80. Північно-Західний СГР.